

Joden mochten tijdens de bezetting eerst nog wekelijks naar badhuis

In 1941 was ook in Nederland de vervolging van Joden op gang gekomen. Zij werden slachtoffers van verbodsbepalingen waardoor hun toegang tot publieke bad- en zweminrichtingen, parken, plantsoenen en openbare gelegenheden werd ontzegd.

In september werden te Enschede 68 Joden opgepakt en afgevoerd naar Mauthausen, waar zij omkwamen.

Verzoek Menko

Toch was het niet zo, dat iedereen zich in een klein hoekje geïntimideerd stil zat te houden. In mei 1942 vroeg de heer Menko aan het gemeentebestuur één badhuis een avond in de week voor Joden open te stellen. Dit verzoek werd, uit hygiënische overwegingen, ondersteund door de directeur van de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst. Hierbij mag bedacht worden dat in die tijd een eigen badkamer in een woning eerder uitzondering dan regel was. De Commissaris van Politie was bereid tot medewerking maar wilde wel de Procureur-Generaal te Arnhem op de hoogte houden.

Het verdwenen badhuis van Van Heek en Co aan de Zuiderhagen. De Zuiderhagen is nu in het H.J. van Heekplein opgenomen. Waar vroeger het badhuis lag, dicht bij de Raadhuisstraat, zijn winkels gebouwd.

Het Departement van Binnenlandse Zaken te Den Haag was eveneens bij de zaak betrokken. Wegens afwezigheid van de minister was de Secretaris-Generaal daar de topman en deze zag wel mogelijkheden de Joden enige badgelegenheid te gunnen. Echter, het land was bezet en de secretaris-generaal moest er op wijzen dat toestemming van de Sicherheitspolizei nodig was. Van wezenlijk belang in deze kwestie was dat alleen openbare badhuizen voor Joden verboden waren. Daarom gingen de gedachten in Enschede vanzelf uit naar het zwembad van de N.V. Van Heek & Co aan de Zuiderhagen. Het doet sympathiek aan dat deze firma royaal haar medewerking verleende.

Toestemming

Nu was er nog één hindernis te nemen en wel de Sicherheitspolizei. Deze gaf inderdaad haar toestemming onder de volgende voorwaarden: Joden mogen alleen een kuipbad of douche nemen. Dit kan op één bepaalde dag in de week en de inrichting is dan voor Arische mensen verboden. Op die dag moet een bordje worden aangebracht met de tekst: Alleen voor Joden. Met ingang van 4 augustus 1942 werd de badinrichting voor Joden opengesteld en wel elke dinsdag van 14-16 uur.

Trieste afloop

Het verhaal heeft onvermijdelijk een triest einde.

Een memorandum, geschreven op 2 maart 1943, vermeldt dat het bezoek zo was teruggelopen dat het bad nog maar één uur in de week voor Joden opengesteld hoefde te worden.

In april daaraanvolgend waren er officieel geen Joden meer in Enschede.

H.E. Keuken

Bronnen:

Gemeentearchief Enschede
T. Wiegman 'Enschede 1940-1945'

L. van Zuylen 'De Joodse gemeenschap te Enschede